

Súčasná situácia a nové možnosti v manažmente (pre)obezity na Slovensku

Obezita je uznávaná ako chronické, recidivujúce a progredujúce metabolické ochorenie s vysokou prevalenciou na celom svete, ktoré postihuje nielen dospelých, ale aj deti a dospievajúcich.

■ V roku 2013 Americká lekárska spoločnosť po prvýkrát označila obezitu za chronické ochorenie (diagnóza E66), ktorému treba, vzhľadom na rozsiahly počet preventabilných chronických ochorení (nielen kardiovaskulárnych komorbidít) s ňou asociovaných, venovať náležitú pozornosť. Ten istý názor zdieľajú aj ďalšie odborné spoločnosti (Európska spoločnosť pre štúdium obezity – EASO, Slovenská obezitologická asociácia – SOA, Obezitologická sekcia Slovenskej diabetologickej spoločnosti – OS SDS, Svetová obezitologická federácia – WOF), vlády niektorých „osvietených“ krajín (Nemecko, Taliansko), ale aj Európska lieková agentúra, Úrad pre potraviny a liečivá USA, Európsky parlament. Téma obezity zostáva stále silná a výsostne aktuálna, pretože jej výskyt v populácii neustále narastá. V roku 2016 žilo na svete asi 1,9 miliardy osôb s (pre)obezitou a viac ako 650 miliónov dospelých osôb s obezitou. Počet obéznych jedincov sa celosvetovo v roku 2021 zvýšil až na 800 miliónov. Je alarmujúce, že obezita celosvetovo postihuje až 250 miliónov detí. Podľa súčasných štatistických údajov, pochádzajúcich z celého sveta, je veľmi malá pravdepodobnosť, že by miera (pre)obezity klesala. Práve naopak – neustále relatívne rýchlo narastá najmä skupina pacientov s 3. stupňom obezity ($\text{BMI} \geq 40 \text{ kg/m}^2$).

(Pre)obezita výrazne zvyšuje kardiometabolickú záťaž, najmä riziko rozvoja diabetes mellitus 2. typu, artériovej hypertenzie, porúch lipidového metabolizmu, metabolického syndrómu, infarktu myokardu, cievnej mozgovej príhody, srdcového zlyhávania, syndrómu obštrukčného spánkového apnoe, špecifických druhov onkologických ochorení, nealkoholového tukovatenia pečene, gastrezofageálneho refluxu, osteoartrózy a artritídy, syndrómu polycystických ovárií, neplodnosti, depresívnych syndrómov, neurodegeneratívnych ochorení a podobne). Obezita ovplyvňuje kvalitu a dĺžku života. Pri komplexnom manažmente obezity nám v konečnom dôsledku ide o redukciu kardiovaskulárnych rizikových faktorov a príhod, ako aj o pokles kardiovaskulárnej aj celkovej mortality, o zlepšenie kvality a dĺžky života. V prvom rade si musíme uvedomiť, o aký rozsiahly problém ide. Až 60 – 70 % slovenskej populácie v produktívnom veku má preobezitu, z toho asi 25 % má obezitu. Keď by sme to prepočítali na absolútne čísla, pri počte asi 3,3 milióna dospelých osôb v produktívnom veku (18 – 65 rokov), hovoríme približne o 1,3 miliónu ľudí s preobezitou a asi o 800-tisíc osobách s obezitou. Z týchto čísel vyplýva jedna dôležitá skutočnosť – na to, aby sa nám podarilo túto pandémiu zvrátiť, musí každý pridať ruku k dielu. Súčasťou multidisciplinárneho tímu pre manažment obezity sú nielen lekári prvého kontaktu, špecialisti, chirurgovia (počet lekárov na Slovensku neustále klesá), ale aj nutriční terapeuti, tréneri, psychológovia, farmaceuti, v neposlednom rade zdravotné sestry a ďalší. Ich úzka spolupráca v jednom „šiku“ je naozaj veľmi dôležitá. K lepšej, včasnejšej diagnostike a terapii (pre)obezity, a s nimi asociovaných chronických ochorení, má ambíciu prispieť aj nedávno publikovaný *Štandardný postup pre výkon skríningu a prevencie (pre)obezity v podmienkach verejných lekární*. Farmaceuti sa tak stávajú dôležitými členmi proaktívneho multidisciplinárneho tímu odborníkov venujúcich sa pacientom s (pre)obezitou.

Minulý rok sme v rámci Svetového dňa obezity iniciovali pilotný projekt v bratislavskom kraji na edukačné, osvetové a skrínigové aktivity pre občanov žijúcich s (pre)obezitou. V najdostupnejších zdravotných zariadeniach – lekárnach – kompetentní lekárnici poskytovali poradenstvo a vykonávali merania krvného tlaku, glykémie a cholesterolu, interpretovali výsledky a smerovali ďalej pacientov k lekárom špecialistom. Za tento úspešný projekt zameraný na multidisciplinárnu spoluprácu získala Slovenská obezitologická asociácia, Slovenská lekárska komora a Bratislavský samosprávny kraj v roku 2023 ocenenie EASO a ECPO (European Coalition for People living with Obesity). Opäť veľmi úzko spolupracujeme pri príprave tohtoročného (v poradí už deviateho) Svetového dňa obezity so Slovenskou lekárnickou komorou, s Farmaceutickou fakultou Univerzity Komenského a Slovenským spolkom študentov farmácie. Napriek entuziazmu si uvedomujeme, že treba urobiť ešte veľký kus práce na zvýšení povedomia o obezite ako chronickom ochorení s početnými závažnými komplikáciami, v širokej verejnosti, aj u zdravotníckych pracovníkov. Verím, že práve úzka spolupráca SOA s členmi multidisciplinárneho tímu, farmaceutmi, bude ďalšou správnou voľbou.

Všetkým čitateľom prajem hlavne veľa zdravia, elánu, neutíchajúcej energie, pohody a spokojnosti v pracovnom aj v súkromnom živote.

doc. MUDr. Ľubomíra Fábryová, PhD, MPH
viceprezidentka EASO pre stredoeurópsky región, prezidentka Slovenskej obezitologickej asociácie (SOA),
predsedníčka Obezitologickej sekcie Slovenskej diabetologickej spoločnosti (OS SDS)

